

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОКРУЖНИ СУД У БЕОГРАДУ
ВЕЋЕ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
Посл. бр. К.В. бр. 01/2003

ТРАНСКРИПТ АУДИО ЗАПИСА

Са главног претреса од 12.12.2005. године

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добар дан, свима.

НАСТАВЉЕНО 12.12.2005. ГОДИНЕ

Са почетком у 13,00 сати

Председник већа констатује да је веће у неизмењеном саставу, а да су присутни: тужилац за ратне злочине Вукчевић и његов заменик Кнежевић, пуномоћници оштећених, адвокати Даниловић, Лозналијевић-Даниловић, Томић, Баровић и Тодоровић, те Наташа Кандић, те браниоци оптужених, адвокати Заклан, Петрушић, Перковић, Вукотић, Јеврић, Перески, Калањ.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Колега, Ви сте?
АДВ. БОЈАН СТАНОЈЛОВИЋ: Станојловић.

Станојловић, Ђурђевић, Јелушић, Дозет, Бојков, Бељански, Сташевић, Вујин и Марија Радуловић.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Продановић, Продановић, извињавам се колега Продановићу. Да ли су сви оптужени ту? Судска стража, има ли неко да потврди, да ли је неко одсутан? Сви су ту?

И сви оптужени су ту.

Након што је веће донело, потом председник већа јавно у присуству наведених објављује следећу

Молим вас, сви устаните.

У ИМЕ НАРОДА

ПРЕСУДУ

Окривљени:

ВУЈОВИЋ МИРОЉУБ, ВУЈАНОВИЋ СТАНКО, ЛАНЧУЖАНИН МИЛАН, ПЕРИЋ ЈОВИЦА, АТАНАСИЈЕВИЋ ИВАН, МАЦАРАЦ ПРЕДРАГ, ВОЈНОВИЋ МИЛАН, МИЛОЈЕВИЋ ПРЕДРАГ, ЗЛАТАР ВУЈО, МУГОША ГОРАН, ШОШИЋ ЂОРЂЕ, ЂАНКОВИЋ МИРОСЛАВ, ДРАГОВИЋ ПРЕДРАГ, КАЛАБА НАДА

Кривису

што су:

У времену поподневних часова дана 20.11. до раних јутарњих часова дана 21.11.1991. године, на пољопривредном добру Овчара у Вуковару, у тадашњој Републици Хрватској у саставу бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, као припадници територијалне одбране Вуковара и добровољачке јединице «Лева суподерица», које су биле у саставу тадашње ЈНА, кршећи правила међународног права за време оружаног сукоба који је у том региону постојао, а који није имао карактер међународног сукоба, противно чл.3. став 1 тачке а) и ц) и чл.4-а став 1, 2 и 4 III Женевске конвенције о поступању са ратним заробљеницима из 1949. године, ратификоване од стране Народне скупштине ФНРЈ 1950. године и чл.4. став 1 и став 2 тачка а) и е) Допунског протокола уз женевске конвенције из 1949. године о заштити жртава немеђународних оружаных сукоба од 08. јуна 1977. године, објављен у «Службеном листу СФРЈ» бр.16/78 у делу Међународни уговори, према ратним заробљеницима, припадницима хрватских оружаных снага, милиција, добровољачких јединица и лица која прате те оружане снаге, иако непосредно не улазе у њихов састав, а који су претходно заробљени од стране припадника тадашње ЈНА у болници, а затим предати ТО Вуковара, вршили убиства, телесно их повређивали и нечовачно поступали на начин којим се вређа људско достојанство, па су тако припадници ТО Вуковара, окривљени Мугоша Горан, звани Куштро и окривљени Ђанковић Мирослав, звани Ђани, припадници добровољачке јединице «Лева суподерица», окривљени Милојевић Предраг, звани Кинез и окривљени Драговић Предраг, звани Цеца и Капетан, заједно са више НН лица формирали шпалир, кроз који су били приморани да протрче ратни заробљеници приликом уласка у хангар и које су сви заједно тукли дрвеним палицама, шипкама, кундацима, штакама, рукама и ногама по разним деловима тела, наносећи им телесне повреде, што су сем окривљеног Милојевића и окривљеног Драговића наставили и у хангару, где је

командант добровољачке јединице «Лева суподерица», окривљени Ланчужанин Милан, звани Камени, ударао ногама и рукама ратне заробљенике, а окривљена Калаба Нада испред хангара, најпре ногом у цеваницу ударила једног НН ратног заробљеника, а нешто касније је и лишила живота, пуцајући му из пиштоља у главу, да би у хангару, по извршеном попису и утврђивању идентитета ратних заробљеника, командант ТО Вуковара, окривљени Вујовић Мирољуб и његов заменик окривљени Вујановић Станко и окривљени Ланчужанин Милан, звани Камени, као командант добровољачког одреда «Лева суподерица», наредили да се врше убиства ратних заробљеника и да се исти у групама од по тридесет до четрдесет лица укрцају у приколице трактора, одредили лица која ће вршити ликвидацију, а касније након бекства оштећеног Новак Зденка из приколице трактора, одредили лица која ће ићи у пратњи трактора да неко не побегне, те су ратни заробљеници у пет до шест наврата одвожени према Грабову, на око један километар од Овчаре, где је вршено њихово стрељање, при чему су припадници добровољачке јединице «Лева суподерица», окривљени Шошић Ђорђе, звани Жорж и Чича и окривљени Милојевић Предраг, звани Кинез, као и НН лице под надимком Топола из приколице извели по једног неидентификованог ратног заробљеника и лишили их живота, тако што су им ножевима пререзали вратове и где су преостали ратни заробљеници извођени из тракторске приколице у групама од по шест, седам или осам лица, и постројени испред претходно ископане јаме, где су припадници ТО Вуковара, и то окривљени Перић Јовица, окривљени Војновић Милан, звани Мића Медоња, окривљени Маџарац Предраг, звани Пеђа, окривљени Ђанковић Мирослав, звани Ђани и окривљени Златар Вујо, припадници добровољачке јединице «Лепа Суподерица», окривљени Драговић Предраг, звани Цеца и Капетан, окривљени Атанасијевић Иван, звани Ико, тада Хусник Ивица и НН лице под надимком Топола и више других НН лица, формирали стрељачке водове и из ватреног оружја пуцали у њих, а по наређењу окривљеног Вујановић Станка, који је и сам том приликом пуцао и тако их стрељањем лишили живота, а после пуцања, окривљени Милојевић Предраг, звани Кинез прилази стрељаним лицима која су још давала знаке живота и из револвера пуцањем у главу их лишавао живота, а потом су лешеви у јами затрпани, загртањем земље булдожером, и на крају, окривљени Вујовић Мирољуб, окривљени Вујановић Станко и више НН лица испред хангара на Овчари, извршили убиство стрељањем најмање још десет ратних заробљеника који су, затим, закопани у рову који је до тада служио за укопавања артиљеријског оруђа,

-те су на овај начин лишили живота најмање двеста лица, од којих је идентификовано 192 и то:

Аџага Јозо, Ахметовић Исмет, Андријанић Винко, Арнолд Крешимир, Асађанин Илија, Бабић Дражен, Баинраух Иван, Бајнраух Томислав, Балаш Стјепан, Балог Драгутин, Балог Јосип, Балог Звонко, Балванац Ђуро, Баножич Борис, Барањаји Перо, Барбарић Бранко, Барбир Ловро, Барић Ђука, Баришић Фрањо, Барта Анђелко, Батарело Жељко, Баумгернер Томислав, Бегчевић Марко, Вегов Жељко, Бингула Стјепан, Бјелановић Ранго, Блажевић Златко, Крунеш Бранимир, Босак Марко, Босанац Драгутин, Босанац Томислав, Брачић Звонимир,

Буквић Ђорђе, Буовац Иван, Црњац Иван, Михалец Јосип, Чупић Станоја, Далић Тихомир, Долишни Ивица, Драгун Јосип, Ђуђар Саша, Ђукић Владимир, Дувњак Станко, Ебнер Винко, Фришчић Драгутин, Фурунција Петар, Гајда Роберт, Галић Миленко, Галић Ведран, Гаврановић Борисав, Гаврић Драган, Главашевић Сениша, Граф Бранислав, Гранић Драган, Грубер Зоран, Гудељ Драго, Хегедушић Марио, Херцег Жељко, Херман Иван, Херман Стјепан, Хлевњак Недељко, Хољевац Никица, Хорват Ивица, Илеш Звонко Имбришић Ивица, Ивезић Александар, Јајало Марко, Јакубовски Мартин, Јамбор Томо, Јанић Михаел, Јантол Борис, Јарабек Златко, Језицић Ивица, Јован Звонимир, Јовановић Бранко, Јовановић Оливер, Јурела Дамир, Јурела Жељко, Јурендић Драго, Јуришић Марко, Јуришић Павао, Јуришић Жељко, Качић Игор, Капустић Јосип, Келава Крешимир, Кнежић Ђуро, Колак Томислав, Колак Владимир, Коморски Иван, Костовић Борислав, Ковач Иван, Ковачевић Зоран, Кожул Јосип, Крајиновић Иван, Крајиновић Златко, Красић Иван, Крезо Ивица, Кристичевић Казимир, Лесић Томислав, Лет Михајло, Лилић Драгутин, Ловрић Јоко, Луцић Марко, Лукић Мато, Љубас Хрвоје, Магоч Предраг, Мајор Жељко, Маричић Зденко, Маркобашић Ружица, Међеши Андрија, Међеши Зоран, Миховић Томислав, Микулић Здравко, Мишић Иван, Млинарић Миле, Мокош Андрија, Молнар Саша, Мутвар Антун, Нађ Дарко, Нађ Фрањо, Нејашмић Иван, Шименић Дамир, Омеровић Мерсад, Орешки Владислав, Пап Томислав, Патарић Жељко, Павлић Слободан, Павливић Златко, Перак Мато, Перко Александар, Перковић Дамир, Перковић Јосип, Петровић Стјепан, Пинтер Никола, Плавшић Звонимир, Подхорски Јања, Полхерт Дамир, Половина Бранимир, Пољак Вјекослав, Посавац Станко, Правдић Томо, Пуцар Дмитар, Радачић Иван, Рагуж Иван, Рашић Милан, Ратковић Крешимир, Рибичић Марко, Римац Салвадор, Рохачек Карло, Рохачек Жељко, Спудић Павао, Станић Марко, Станић Жељко, Стефанко Петар, Стојановић Иван, Стубичар Љубомир, Шарик Стјепан, Шимунић Перо, Шиндић Вјекослав, Шренк Ђуро, Штефуљ Дражен, Тадић Тадија, Тарле Дујо, Терек Антун, Тишљарић Дарко, Тивановац Ивица, Томашић Тихомир, Тординац Жељко, Тот Томислав, Траљић Тихомир, Турк Мирослав, Турк Петар, Тустоњић Дане, Ушак Бранко, Вагенхофер Мирко, Вареница Звонко, Варга Владимир, Васић Микајло, Вебер Сениша, Видош Горан, Виргес Антун, Влахо Мирослав, Влахо Мате, Волдер Златан, Вујевић Златко, Вукојевић Славен, Вуковић Рудолф, Вулић Иван, Жељко Јосип, Зера Михајло, Жеравица Доминик и Жугец Борислав,

-чине су извршили кривично дело Ратни злочин против ратних заробљеника из чл. 144 Кривичног закона Савезне Републике Југославије у вези чл. 22 Кривичног закона СРЈ,

па их суд на основу наведених одредби и одредби чл.5, 33, 35, 38 и 41 Основног кривичног законика и чл. 356 Законика о кривичном поступку

О С У Ђ У Ј Е

Окривљене:

ВУЈОВИЋ МИРОЉУБА, ВУЈАНОВИЋ СТАНКА, ЛАНЧУЖАНИН МИЛАНА, МИЛОЈЕВИЋ ПРЕДРАГА, ДРАГОВИЋ ПРЕДРАГА, АТАНАСИЈЕВИЋ ИВАНА, ШОШИЋ ЂОРЂА И ЂАНКОВИЋ МИРОСЛАВА
на КАЗНЕ ЗАТВОРА у трајању од по **20 (двадесет) година.**

Окривљене:

ЗЛАТАР ВУЈА, ПЕРИЋ ЈОВИЦУ И ВОЈНОВИЋ МИЛАНА
на КАЗНЕ ЗАТВОРА у трајању од по **15 (петнаест) година.**

Окривљеног:

МАЦАРАЦ ПРЕДРАГА
на КАЗНУ ЗАТВОРА у трајању од **12 (дванаест) година.**

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Господине Драговићу, господине Драговићу. Изведите Драговића напоље због оваквог понашања у судници и ремећења. Не морате да присуствујете објављивању пресуде, господине Драговићу. Напустите судницу, напустите судницу.

Окривљеног:

МУГОША ГОРАНА
на КАЗНУ ЗАТВОРА у трајању од **5 (пет) година.**

Окривљену:

КАЛАБА НАДУ
на КАЗНУ ЗАТВОРА у трајању од **9 (девет) година.**

У смислу одредбе **чл. 50** Основног кривичног законика у изречене казне оптуженима **се има урачунати време проведено у притвору**, и то у периоду од дана лишења слободе, па до правноснажности ове пресуде, а најдуже до истека рокова прописаних у ставу 3 и 4 чл. 146 Законика о кривичном поступку.

На основу одредбе чл. **196 став 1 у вези са чл. 193 став 2** Законика о кривичном поступку, **ОБАВЕЗУЈУ СЕ** оптужени да солидарно суду исплате судски паушал и трошкове овог поступка у висини која ће бити опредељена у писменом отправку пресуде.

Истовремено,

Окривљени:

ЉУБОЈА МАРКО и **КАТИЋ СЛОБОДАН**, са подацима као у спису,

на основу одредбе чл. **355 тачка 3** Законика о кривичном поступку

ОСЛОБАЂАЈУ СЕ ОД ОПТУЖБЕ

Да су истовремено, (да не понављам), на начин, у време и на месту како је то описано у осуђујућем делу изреке ове пресуде, на рупи учествовали у стрељачким водовима и на тај начин стрељањем лишавали живота заробљене,

- чиме би извршили кривично дело ратни злочин против ратних заробљеника из чл. 144 КЗ СРЈ у вези са чл. 22 КЗ СРЈ.

Трошкови поступка у овом делу, **падају на терет буџетских средстава суда.**

На основу одредбе чл. 206 став 3 Законика о кривичном поступку, оштећени **СЕ УПУЋУЈУ** на парницу, ради остваривања имовинско-правног захтева.

Истовремено, суд је донео и

Р Е Ш Е Њ Е

Да се на основу чл. 358 став 5 Законика о кривичном поступку, према оптуженима: **Вујовић Мирољубу, Вујановић Станку, Перић Јовици, Атанасијевић Ивану, Маџарац Предрагу, Војновић Милану, Ланчужанин Милану, Милојевић Предрагу, Драговић Предрагу, Златар Вуји, Шошић Ђорђу, Ђанковић Мирославу и Калаба Нади**

ПРОДУЖИ ПРИТВОР

до правноснажности ове пресуде, који може трајати најдуже до истека рокова прописаних у ставу 3 и 4 чл. 146 ЗКП.

На основу чл. 358 став 5 ЗКП, према оптуженом **Мугоша Горану**

ПРИТВОР СЕ УКИДА

као што се у смислу одредбе чл. 358 став 2 ЗКП

ПРИТВОР УКИДА

и према оптуженом **Љубоја Марку и Катић Слободану**, те се ови оптужени имају **ОДМАХ** пустити на слободу.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала лепо. Молим вас седите. Тужиоче, разумели смо да имате обавеза. Хвала лепо.

Констатује се да након објављивања изреке пресуде, судницу напусти тужилац за ратне злочине Вукчевић, те да је након саопштења од стране председника већа, изреке пресуде и одлуке о казни, оптужени Драговић Предраг реметио ред и мир у судници, псујући председника већа, те га је председник већа удаљио из заседања, а оптужени Ђанковић Мирослав самоиницијативно напусти даљи ток заседања.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Ја сам по закону у обавези да укратко изнесем разлоге са којима смо се руководили када смо донели ове и овакве одлуке. Наравно да ћете шире и детаљније разлоге добити у писменом отпрамку пресуде, али овом приликом покушаћу да што краће сажмем и образложим оно чиме смо се ми руководили када смо овако одлучивали.

Овај претрес је започео пре годину и девет месеци, у континуитету је све то време трајао, бројне доказе у овом претресу смо извели, пажљиво смо саслушали све што су нам рекли оптужени у својим одбранама, у коментарима приликом извођења појединих доказа. На крају смо пажљиво саслушали и, морам да кажем, одличне, надахнуте, аргументоване завршне речи, како заменика Јавног тужиоца, пуномоћника оштећених, тако, свакако, и колега бранилаца и ово веће је имало заиста тежак задатак да, након овако дугог и исцрпног доказног поступка, утврди шта се тамо суштински десило и каква је улога оптужених, односно појединих од оптужених у овим догађајима.

О томе како је дошло до оружаног сукоба у Републици Хрватској нећемо овде, нека о томе суди историја, али оно што јесте несумњиво, важно је због правне квалификације кривичног дела, за које се оптужени терете, то је да ли је

на тим просторима, пре свега, овде, на простору Вуковара, постојало стање оружаног сукоба или не. Несумњиво, неспорно, општепознато да је на том подручју постојало стање оружаног сукоба. Овде је питање управо због примене одговарајућих Конвенција, јер ово кривично дело, на начин како је прописано у нашем Законику, у нашем Кривичном закону, је, практично кривично дело, на одређен начин, са неком, са бланкетном диспозицијом, будући да се позива на примену одговарајућих женевских конвенција, као свог изворишта. Те Женевске конвенције су ратификоване од стране одговарајућих органа тадашње СФРЈ, као и њихови Допунски протоколи и, наравно да је ту, ту се прво питање које се поставило пред ово веће, јесте да одговори на питање, да ли се у то време у Републици Хрватској одвија оружани сукоб, који има међународни карактер или је у питању оружани сукоб који је немеђународног карактера. Имајући у виду да је неспорно да је у то време, у време избијања оружаног сукоба Република Хрватска једна од република бивше, тадашње СФРЈ, да је својевремено спровела референдум о отцепљењу од СФРЈ, касније у октобру месецу 1991. године на Скупштини сабора донела је Резолуцију, односно Декларацију о одвајању Републике Хрватске од СФРЈ. Као све неопходне радње ка том циљу одвајања и стицања независности, да би једна држава била, по мишљењу овог већа, да би једна држава била држава у пуном смислу те речи, неопходно је признање бар једне међународно признате државе, а та признања у односу на Републику Хрватску, уследиле су тек, што је, такође, несумњиво, општепознато тек у јануару месецу 1992. године и због тога, кажем, из тих разлога, на дан, односно у време о коме ми овде расправљамо, Република Хрватска још увек није била међународно призната држава и због тога ми сматрамо да се на територији града Вуковара у то време, одвија сукоб који нема међународни карактер. Но, ово питање, на ово питање нема, суштински нема никаквих практичних консеквенци, ово питање је више питање теоријског, кажем, а не практичног значаја, због начина на који су кривична дела из ове групе, формулисана, имплементирана након усвајања Женевских конвенција у наше кривично законодавство.

У јесен 1991. године у Вуковару се на тај начин воде борбе између две сукобљене стране: с једне стране су то разне формације Републике Хрватске, добровољци, милиције, Хрватске оружане снаге у настанку, а с друге стране, ту су јединице тадашње Југословенске народне армије, разне добровољачке јединице, јединице територијалне одбране Вуковара. И ове борбе у Вуковару су окончане, односно престале 18.11.1991. године, што је неспорно, а дало би се, односно бар ми смо закључили то и изводећи доказе у току овог дугог доказног поступка. Не само да се у том смислу изјашњава више људи са тих простора, које смо овде чули, него имамо и одређене, утврдили смо то и на основу одређених писмених доказа, типа ратних дневника ове две бригаде, гардијске и 80. моторизоване крагујевачке и тактичко-оперативног дневника те бригаде. Тог 18.11. се предао митнички батаљон припадницима Југословенске народне армије. Преко 170 припадника овог батаљона је положило оружје по свим у то време важећим регулама у присуству међународних посматрача и, дакле, положили су оружје припадницима ЈНА, смештени су, ту ноћ су преноћили у хангару на пољопривредном добру Овчара код Вуковара, и потом сутрадан су евакуисани у затвор у Сремској Митровици. 19.11., дакле, и 18.11. и 19.11. из Вуковара, у коме су престале борбе излазе цивили и српске и хрватске националности који су се склонили у својим кућама, подрумима, чекајући да беснило рата прође и тих дана

врши се њихова евакуација, било у правцу дубине територије Републике Хрватске, било у правцу Србије. Део тих људи који је био упућен у дубину територије Републике Хрватске је враћен. Овде смо чули тврдње у смислу да их хрватска страна није желела примити, да није правац њиховог кретања договорен и тако даље, у сваком случају су они тог 19.11. враћени назад у Вуковар и преноћили су код овог хангара на Овчари, али у аутобусима и сутрадан су, потом, поново, поново је покушана њихова евакуација у дубину територије Републике Хрватске. Део хрватских оружаних снага, део припадника, један део припадника тих снага није желео да се преда припадницима ЈНА. Овде смо чули казивање господина Бергхофера, дакле, лично и непосредно, читали смо и записнике о саслушању оштећених у Загребу, из истраге прошле године, из чега се да закључити, да су они као припадници покушали пробој који није успео, потом се пронео глас да се склоне у вуковарску болницу, да одложе оружје, да оставе оружје, да скину униформе, они који су их имали и да се на тај начин у болници, преко болнице, чија евакуација је посебно договорана, да се на тај начин евакуишу из Вуковара.

Ове информације су, што је потпуно разумљиво и за овај суд прихватљиво, имали органи безбедности тадашње гардијске бригаде, да се у болници, поред људи који су се склонили, зато што им ту раде најмилији, најближи или из других разлога, склонили, дакле да преживе, да се ту налазе и, поред особља болнице, рањеника, болесника, да се налазе и припадници, дакле, ових Хрватских оружаних снага, па је болница, па је евакуација болнице вршена сутрадан 20.11.1991. године, утолико што су то јутро у болницу ушли припадници безбедности гардијске бригаде и људи који су им послати на испомоћ, који су ту у болници вршили одвајање такозвану тријажу људи, пре свега, чули смо овде казивање и Кијановића и Вујића, да се ишло на то да се од осталих одвоје војниспособни мушкарци и то је у болници извршено, утолико што су ти људи, неутврђен број око 250, 260 људи је аутобусима, са шест аутобуса евакуисано у касарну. Остаје потпуно нејасно, на који начин су у овој групи људи завршиле две жене, Маркобашић Ружиоца и Подхорски Јања, две жене најмање, чули смо овде нека казивања да их је можда било и три. Кажем, остаје потпуно нејасно и неутврђено, како и на који начин су оне ту доспеле.

Истовремено, док аутобуси чекају у касарни, на Велепромету, који је у близини, држи се седница Владе, такозване тада САО Славонија, Барања и Западни Срем, на чијем челу, као председник владе је господин Горан Хаџић. Записник о његовом саслушању у том смислу смо чули. Чули смо и казивање сведока Богдана Вујића на те околности. Чули смо и још нека казивања у том смислу. Видели смо и онај интервју са Нином Брајевићем који је дат тог дана предвече у Шиду и одмах исте вечери објављен на београдском Дневнику – 1, односно тадашњем РТС-у. Из тога се види, да закључити да је основна тачка дневног реда те Владе, на тој седници којој је присуствовао и Аркан, са неутврђеном улогом, али је тој седници присуствује, дакле, да је основна тачка дневног реда била: Шта са заробљеницима у аутобусима у касарни? Чланови владе траже, инсистирају, припадницима ЈНА који се налазе на тој седници, да им се ти људи предају. Тврде да имају, да је реч о припадницима Хрватских оружаних снага, који су вршили тешке злочине, да је реч о најокорелијим, како их називају усташама, којима треба да суди народ Вуковара, да та аутономна област има двостепено, односно тростепено судство и да је способна да има своју

полицију, и да је способна, дакле, да процесуира евентуалне злочине које су ти људи починили, а тврде да су починили.

Чули смо казивање у том смислу, нећу се тиме дуго бавити, али је извесно да је на ту седницу владе стигла информација да је командант гардијске бригаде, тада пуковник Миле Мркшић дао сагласност да се ти заробљеници предају, да се ти заробљени предају њима, јер тада је седница завршена. О овоме говори, подсећања ради, сада покојни Војновић Мирко, звани Ђапало, против кога је, такође, био покренут овај поступак у јесен 2003. године, али је умро, утолико што каже да је ту у касарни био код тих аутобуса, причао је са неким људима из касарне шта ће са овима бити и онда му је он показао на једну кућу, ту у близини, где су била четири аутомобила и рекао је да се ту држи нека седница, да су ту неки људи који већају шта ће са овима бити. Један од тих аутомобила је «Опел вектра», господина Вујановића и након што су ти људи изашли, ти аутомобили кренули. Кренули су одмах и аутобуси и сви су одмах отишли у правцу Овчаре. Он том говори о тој «Вектри» господина Вујановића, описује је и увече када говори о томе, како и на који начин је покушао да се врати са Овчаре.

Елем, у сваком случају, поподне аутобуси долазе на Овчару. Овчара је пољопривредно добро у близини Вуковара у правцу Негославаца. Заробљени се из аутобуса изводе и смештају у хангар. Видели смо и фотографије тог хангара, чули смо казивања како то изгледа. Несумњиво је имао двоје врата, једна у дну која су била затворена и ова предња која су била отворена, кроз која су заробљени пролазили и одмах након што су пристизали поједини аутобуси испред хангара, испред тих врата, формирао се шпалир, мада је тамо било по казивањима више људи, било је тамо 250-300, чак и 500 људи. Неко ће рећи, нема тога у Вуковару ко тај дан горе није дошао, али се ипак из тих људи и од тих људи издвојио шпалир кроз који су заробљени пролазили. У том шпалиру су прво претресани, одузимани су им новац, драгоцености и лична документа, па су пролазили, протрчавали кроз шпалир. Били су ударани од људи у шпалиру, рукама, ногама, моткама, палицама, шипкама, кундацима, како је ко стигао. И након тога, премлаћивање људи настављено је и у хангару и то у више наврата. Говорим само о општим дешавањима. Потом, више људи нам овде у овој судници сведочи, говори да негде у сумрак, већ је пао мрак или тек што је пао мрак, или неко ће то дефинисати као био је мрачак, да је дошао први трактор са приколицом. Претходно су неки људи, на ту тему смо чули више казивања, да су неки људи издвојени од појединих. Четворица припадника, бивших припадника ЈНА, међу којима је био и овде оштећених Хајдар Додај, кога смо саслушали у овој судници, су рекли да су војници ЈНА, који су заробљени и које су Хрвати држали заробљене у болници, да су на тај начин издвојени из ове групе. Више људи су поједине издвајали напоље, тако да је неких шест-седам људи, поред ове четворице издвојено и они су враћени назад за Велепромет. Кажем, негде око пола пет-пет у сумрак, пао је мрак, према казивањима више људи у овој судници, дошао је први трактор. У битном га на идентичан начин описују као трактор са великом приколицом са арњевима, покривен цирадом, са малим металним степеницама са задње стране. Прилазио је у рикверц до врата и потом су заробљени из хангара у групама товарени у овај трактор, који је одлазио пут Грабова и то се понављало у континуитету до иза поноћи. А тамо на Грабову, људи су лишавани живота стрељањем, по групама, утолико што би се из трактора изводиле групе од по шест-седам-осам људи, стајали испред стрељачког строја

који је у принципу такође бројао толико људи, у њих се пуцало, па потом су ови наредни који су извођени из трактора убацивали оне претходно стрељане у рупу, потом и сами стајали, и сами били лишавани живота и тако све до касно увече, док није стрељана и последња група људи.

Један део заробљених, у неутврђеном, најмање десет, кажем у неутврђеном броју стрељан је и ту испред хангара и то на самом крају по одласку, по завршетку стрељања на Грабову. Њихова тела су убачена у једну, један ров, који је претходно био припремљен као склониште за неко артиљеријско оруђе и налази се одмах ту с преке стране хангара, преко пута. То би било у општим цртама шта се, уствари, на Овчари десило.

Питање када се то десило, дакле, питање где се то десило, није спорно. Питање када се то десило, када се то десило, мислим да, ма колико можда у почетку овог поступка када смо ушли у овај претрес, било је спорно, мислим да смо сви у томе сагласни, да је то несумњиво било 20.11., јер не само што смо чули бројна казивања сведока на те околности, него смо и прочитали одређене писмене документе, у чију валидност можемо да сумњамо, али нам повезано са казивањима ових сведока, пре свега, подсетио бих вас на казивање господина Јана Марчека, који је врло детаљан, прецизан у том смислу, да је то било 20.11. Када је то било 20.11. онда све оно што је било, сви они предлози доказни који су били усмерени на то да се утврди где је неко од оптужених био 19.11. су у том смислу постали беспредметни, па због тога смо те и такве доказне предлоге и одбили.

Након ових, да условно кажем, општих одговора, прво основно питање које се овде наметнуло, јер је тако и оптужница конципирана, било је свакако питање улоге овде оптужених у овим дешавањима и посебно у том смислу, посебно улоге оптужених господина Вујовића и господина Вујановића, јер се њима оптужницом ставља на терет да су они ово што се десило и наредили. Па смо и у том правцу изводили бројне доказе да, пре свега, утврдимо да ли је постојала територијална одбрана Вуковара, уколико јесте, ко је командовао територијалном одбраном Вуковара, дакле, да ли су овде оптужени били у формалној или у фактичкој ситуацији да командују неким јединицама које су дефинисане и формулисане као територијална одбрана Вуковара. Неспорно да је територијална одбрана Вуковара пре избијања оружаних сукоба била једна законом утврђена формација, фактички постављена формација људи, али је та и таква територијална одбрана Вуковара престала да постоји моментом избијања оружаних сукоба, практично, поделом Вуковара на један српски и један хрватски део, у смислу што се на Петровој гори, што је једно насеље са неколико улица, формирају одреди људи, у смислу чувања имовине, стража и тако даље. Они касније учествују и у борбама за деблокаду вуковарске касарне, те и такве формације у почетку броје око 40-так људи, касније нарастају, како се, када на подручје Вуковара дође гардијска бригада и они су, некако нам тврде овде господин Вујовић и господин Вујановић, расуте формације, где су они само обични војници и њих двојица и сви остали обични војници, типа водича припадницима јединица гардијске бригаде, зато што смо више доказа у овом правцу и у овом смислу извели, а ни сами они не оспоравају да су командовали са неким јединицама које они дефинишу као десетине, па чак не ни јединицу јачине вода, али су тим људима командовали и нама се овде несумњиво намеће да су они кроз борбе, да су они кроз борбе својим понашањем у борби се наметнули као

неко ко може да командује и ко командује тим и таквим јединицама. Те јединице су опет под командом, али више формално, а не суштински, тада резервног капетана Јакшић Душана, за кога ће и они и више њих које смо овде саслушали, рећи да је био, да није био на првим борбеним линијама, него је стално био у некој позадини, водио неку комуникацију између војске и тако даље. Међутим, и Јакшић Душан и оба сведока сарадника и више сведока које смо саслушали као припаднике тадашње Југословенске народне армије, односно 80. моторизоване бригаде, то су и Тешић, и Вукашиновић, и Панић, ево и Стаматовић, потом о томе говори и Хацић Горан, потом о томе говори и Богуновић, сви ће они рећи да су пред крај борби или неколико дана пре краја борби или у другој половини борби и тако даље, не дефинишући то, сви ће они рећи да је дошло до смене на челу територијалне одбране Вуковара, утолико што су смењени Јакшић и Чичак, а на њихово место су дошли оптужени Вујановић и Вујовић. Оптужени Ђанковић ће нам овде рећи да је он чуо од Мирољуба и Станка да су управо они, њих двојица сменили Јакшића са тог места, због његове неуспешности и тако даље, дакле, да је он то чуо.

У овом смислу, интересантно је и казивање сведока Дарка Фота, који каже да је неколико дана након одласка гардијске бригаде у Београд, у једној канцеларији на Велепромету где је он издавао неке дозволе за улазак и излазак из града, на столу затекао писмену наредбу потписану од команданта Мркшића, стару неколико дана, не опредељујући се колико је то дана, дакле, писмену наредбу из које је произишло да је на место команданта ТО Вуковара постављен Мирољуб Вујовић, а за његовог заменика Станко Вујановић. Па, сада када то повежемо, да је гардијска бригада отишла 24., дакле, та наредба господина Мркшића би морала само бити пре тога и када то опет повежемо са овим и оваквим казивањима осталих сведока, са чињеницом да је Вујовић, у што не сумњамо рађен 04.11., а вратио се у Вуковар 14.11., та наредба је, дакле, могла да буде само у ситуацији, у том временском периоду, дакле, од 14.11. до 24.11., али, кажем, према свим овим казивањима свих ових сведока, па имајући у виду да су престале борбе 18.11., извесно је да је та наредба Мркшићева била од пре 18.11. Због чега? Зашто би Мркшић, престале су борбе, јединица се спрема за повратак у Београд, зашто би он сада мењао нешто на челу ТО, када његово место, место његове јединице у Вуковару заузима 80. моторизована бригада. Онда би имало резона да тим пре што је наредбом од 21.11. претпочинио јединицу господина Ланчужанина управо тој 80. моторизованој бригади. Због тога смо ми уверени, господине Вујовићу, да сте Ви на место команданта ТО Вуковара постављени управо у тих неколико дана пред завршетак борби и у прилог томе, због чега би Вас неко водио хеликоптером на састанак, на пријем, уствари, код тадашњег Савезног секретара за народну одбрану, господина Кадијевића, зашто баш Вас, а не некога другог, ако нисте командант територијалне одбране. Али, опет и небитно, ово је формални део. Фактички део јесте тај, да сте Ви тамо командант, Ви фактички јесте командант, Ви сте фактички и Ви и господин Вујановић, захваљујући томе што сте се наметнули у претходна два месеца својим поступцима у борбама. Ви сте се као такви наметнули и уопште не сумњам у то да сте Ви у то време и формално и фактички командовали овим и оваквим јединицама.

Могуће је да је након завршетка борби у Вуковару, тамо крајем новембра, како Ви то кажете, могуће је, не доводимо то у сумњу, да Вас је Баца, односно

Радован Стојичић, звани Баца поставио и формално као командант ТО Славоније, ваљда у то време Барање и Западног Срема, поставио за команданта ТО Вуковара, формално, али то је само формализовање постојећег стања према нашем виђењу ове ствари.

У односу на оптуженог Ланчужанина нема ништа спорно. Оптужени Ланчужанин сам каже да је 18.10. дошао на подручје Вуковара са јединицама од око стотину људи, добровољачком јединицом, да је Јакшић на састанку тамо код Тешића предлагао да се та јединица, да та јединица буде једна од чета ТО, а Ланчужанин каже, једном је командовао Мирољуб, а другом Станко, па су тражили, па је тражио Јакшић да једном четом, да ова његова јединица буде трећа чета у саставу ТО и да је он то одбио, сматрајући да је то јединица добровољачка која иде директно под команду ЈНА, што је, уосталом, како је, уосталом и било, био је под командом капетана Радића, што не спори, као самостална јединица и описује да су ове две остале биле Мирољубова у саставу треће чете капетана Радића и под командом капетана Радића, а ова јединица Станка Вујановића код Саше Бојковског.

У овом делу, дакле, у овом делу да ли су ова двојица оптужених и следствено господин Ланчужанин као командант добровољачке јединице «Лева суподерица» имали командне, фактички командне ингеренције, за овај суд нема ништа спорно. Спорно је било да ли су они били на Овчари, ако су били на Овчари, када су тамо дошли, колико су остали и шта су радили. Оптужени ће свој боравак на Овчари описивати, говорим о овој тројници оптужених, оптужени ће свој боравак на Овчари описивати краткотрајним, Вујовић и Вујановић описују да се ништа не дешава, чак један другог тамо на Овчари не региструју, кратко се задржавају, пола сата до сат времена и враћају се назад у Вуковар. Ништа страшно није било, били су тамо неки људи заробљени и тако даље, било је ту пуно света и ништа се више не дешава. Господин Ланчужанин ће рећи да то није баш тако. Он ће свој долазак на Овчару померити у касније вечерње сате, рећи ће да је тамо видео и Мирољуба и Станка и описаће да се, такође, кратко, релативно кратко тамо на Овчари забавио, издвојио неке људе у намери да ће њиховим испитивањем сазнати судбину свог несталог поручника из претходног дела борби, да су ти људи товарени у трактор. Сматрао је да иду на Велепромет. Кренули су за трактором, али трактор није отишао на Велепромет, него на потпуно другу страну. Заглавили се у блато на крају асфалтног пута и након краћег бављења, вратили се назад. Изразио своје негодовање и незадовољство са оним што се дешава некеме од овде оптужених, па неће да га каже, у неколико наврата је то рекао, некеме од овде оптужених кога неће да именује, из разлога безбедности своје и своје породице.

Дакле, они различито описују своје бављење тамо. Међутим, и према казивањима сведока сарадника које смо саслушали у овом поступку, и према казивањима више сведока осталих, несумњиво да су и Вујовић и Вујановић тамо од самог почетка. Несумњиво је да је тамо и господин Ланчужанин, не само што у том смислу говори и сведок сарадник број 2, него су у шпалиру, како тврди сведок сарадник број 1 и Драговић и Милојевић, па када су они у шпалиру, а имамо тврдње да су они заједно дошли, онда је јасно да је и господин Ланчужанин ту. И не само што је ту, него је и у хангару и ради то што ради, по тврдњама сведока сарадника број 2, тј. да туче заробљене.

Колико се тамо баве, колико се тамо задржавају, у односу на Вујовића и Вујановића то је несумњиво, не само да сведоци сарадници у том смислу говоре, то каже и Јовица Перић, приликом овог саслушања пред радницима Управе за борбу против организованог криминала од 18.04., причам о оном записнику од 18.04.2003. године, значи, не само сведоци сарадници, него и Јовица Перић казује о томе да су они остали до краја тамо, до краја, да је то до касно у ноћ и да су тамо на крају, после свега, десетак заробљених лично, заједно са више НН лица и лицем под надимком Штука, лишили живота стрељањем ту испред хангара.

На основу ових доказа, на основу, пре свега, казивања свдока сарадника, тако смо утврдили, дакле, да се у шпалиру, што и не спори, налази првенствено господин Мугоша, који претреса заробљене. Сведок сарадник број 2 ће рећи, њега је занимао, првенствено, тај новац и то, међутим, лако би било да је остало само на томе. Господин Мугоша удара заробљене и у шпалиру, али и после у хангару и тако се улога господина Мугоше не своди само на одузимање новца, претрес лица да немају какво оружје или што слично. У шпалиру се налазе и оптужени Ђанковић и оптужени Драговић и оптужени Милојевић и у шпалиру учествују заједно са осталим, са осталима, на начин како је то описано у изреци ове пресуде, дакле ударају, ударају људе који претрчавају и сви они то, сви и оштећени које смо чули у овом поступку и сведоци сарадници, које смо саслушали у овом поступку и неки други сведоци, описују како се и шта се дешава у том шпалиру.

Овде се основано поставља питање где је ту војска, шта ту ради војска. Ми смо пуно доказа у том смислу извели и овај суд је убеђења да у старту када су аутобуси дошли на Овчару, војске на Овчари нема, нема војне полиције, нема војне полиције која ће их дочекати, само је војна полиција која је у пратњи, по два војна полицајца у сваком аутобусу и официри гардијске бригаде који су дошли. Склони смо да поверујемо да је командант те 80. моторизоване бригаде, господин Војновић наишао ту случајно и видео то што је видео и потом покушавао да и својим телом да спречи малтретирање заробљених у шпалиру и касније у хангару. Међутим, чињеница да овај командант тражи и помоћ од Марчека, чије је командно место ту у близини и који ту долази са неколико војника, да ни уз њихову помоћ не успева да успостави реда и издаје наређење да се, да дође расположива чета војне полиције из Негославаца, да на Овчару дођу и чланови његовог штаба, који су две вечери пре тога учествовали у обезбеђивању заробљених припадника митничке групе. И они долазе тамо на Овчару, они долазе тамо на Овчару, међутим, долази капетан Везмаровић. Његови војници су отишли заједно са овим припадницима штаба. Он ће доћи нешто касније, али ће доћи и он и они покушавају успоставити реда. Међутим, реда извесно није било могуће успоставити. У том смислу, је упечатљиво казивање сведока Срећка Борисављевића који говори о томе, он је то овде на претресу објаснио да је погрешно схваћен у поступку истраге, али он описује и каже да је чета војне полиције потиснута из хангара, потиснута из хангара. Овде каже да је чета војне полиције, уствари, била потиснута из хангара, па је ту негде, дакле, из хангара. Међутим, његови даљи поступци, његове даље реакције, типа што одлази и да тражи Војновића да га извести о овоме, његове процене да се може зло десити на Овчари и тако даље, указују на то да је он затекао ситуацију управо овакву какву је затекао.

Склони смо поверовати, уствари, да припадници 80. моторизоване бригаде немају појма да је Мркшић, односно команда гардијске бригаде још у току тог дана одлучила и донела одлуку да се ови заробљени припадници из вуковарске болнице предају ТО Вуковара. Дакле, склони смо поверовати у то, да они о томе нису обавештени. Збот тога ове и овакве њихове активности, јер то је, неспорно, зона одговорности 80. моторизоване бригаде. Уосталом, он, Војновић је био тај који је тај логор, односно ту зграду заједно са Везмаровићем, пар дана пре тога, одабрао као зграду погодну за смештај ратних заробљеника чији се прихват тек очекује, па су је они у извиђањима терена, претходно, одабрали као погодну, као зграду која испуњава и неке хигијенске, а и неке безбедносне услове. Уосталом, ту му се налази командно место капетана Марчека, уосталом он дан пре тога, односно када је била митничка група, смештена одређује команданта логора и тако даље. Значи, никакве сумње у то нема, да је ово зона његове одговорности, да он предузима неке мере у циљу успостављања реда, заштите заробљених и да наредбу, односно наређење о повлачењу припадника војне полиције и припадника своје бригаде са Овчаре, уствари, доноси тек када му Мркшић, када схвати да му Мркшић каже да су они препуштени, да су они предати територијалној одбрани. Но, добро.

Оптужени Вујовић и Вујановић су ти који се ту договарају. Чули смо неке сведоке који ће рећи, не, не Мирољуб ништа није говорио, али смо чули и неке друге сведоке сараднике који кажу да су њих двојица ти, који ту воде главну реч, који о свему одлучују. Они су ти, уосталом, који ће одредити да ови први људи уђу у тракторску приколицу. Чули смо и казивање сведока сарадника да је са њима и господин Ланчужанин. Врши се утовар прве приколице. Ко улази у прву приколицу? У прву приколицу улазе људи који су на неки начин одвојени да иду на Велепромет, одвојени да иду на Велепромет. То им оптужени Вујановић и говори, не плашите се, не бојте се, идете на Велепромет. Уствари, а они ипак заврше тамо где заврше. Због чега је то урађено? Па, нама је овде потпуно животно разумљиво да се заробљенима представи да им се ништа неће десити, да им се ништа страшно неће десити, идете на Велепромет, издвојени су као они који нису вршили никаква недела и тако даље. Одвајају се у том смислу и идете на Велепромет. Јер, шта да ти људи схвате да не иду на Велепромет, него да су на листи за стрељање. Па, било би за очекивати да ће доћи до бунта 250 људи или колико их већ у хангару, би свакако покушало да нешто уради и да се спасе. Не, њима се представља да је све у реду, да је све сигурно, да нема никаквих проблема и да иду на Велепромет. Да би се на тај начин представило како тај долазак трактора, уствари, не значи ништа, да то није ништа страшно, јер тај трактор тек треба да долази и у наредним турама. У овом правцу, управо и због овога, оптужени Вујовић изводи Ђанковића када овај пуца лицу званом Салаш изнад главе, ту у хангару, па му пуца изнад главе, овај га бесан, Вујовић га бесан изводи напоље, у смислу, шта ти је, је ли хоћеш да се разбеже, јеси ли нормалан, да ли си нормалан, јел хоћеш да се разбеже. Дакле, све то у циљу да се прикрије, уствари, шта ће се стварно дешавати са заробљенима, да не би дошло до побуне, да не би дошло до покушаја бекства. А да су заиста хтели да их спрече, те неке тамо који одводе ове које су они издвојили, уопште не сумњам у то да су још како могли, ако је тачно да сада тамо неко ради то што ради, а ми са тим немамо никакве везе, не сумњам уопште, имајући у виду целу ту ситуацију њихове ингеренције, њихов ауторитет, њихову снагу стечену вишемесечним борбама,

уопште не сумњам у то да би могли врло лако и врло једноставно да спрече одвођење. И то се најбоље види у оној причи сведока сарадника број 1 која је потврђена и казивањем сведока сарадника број 2, не додуше у свим детаљима, када је Вукашиновић дошао, па разговарао са Вујовићем и ту се нормално опет поставља питање, зашто баш са Вујовићем, што није са неким другим, него зашто баш са Вујовићем. Нисмо их ми дали да их побијете, него да их испитујете. И када један, он каже да је то Петар Ћирић, звани Пера Циган, када је упериио пушку у мајора Вукашиновића, заменик Шљиванчанинов, заменик у то време, мајор, заменик начелника за безбедност на ратишту. Како не може, још како може. Али, кажем, та приколица прва и ти људи први издвојени, они су само маска за све оно што ће се касније дешавати.

Шта они ту уствари одређују? Они ту одреде, већ се одређене припреме врше. Сведок Крстић Зоран нам говори, а рударски је техничар по струци и одлично зна, познаје звук грађевинских машина, рударских машина и тако даље, у току дана он чује тамо из правца Грабова, он чује рад неке грађевинске машине. Значи, још тада, још тада се врше припреме за оно што ће тек уследити. Добровољка Драгица постројава један вод људи, 20, 25 људи међу којима су оптужени Шошић и оптужени Атанасијевић, постројава један број људи и одводи их, тај вод у правцу Грабова, значи све пре овога, све припреме се, дакле, врше за оно што ће тек уследити. Одређују и лица која ће да иду, која ће да иду на Грабово. Иду аутомобилима, одлазе. Али ми нисмо стекли уверење да је трактор у првих неколико тура праћен у том смислу, да су одређивани људи који ће пратити трактор, да не би ко са трактора побегао, него је то уследило тек након што су схватили да је са трактора побегао извесно, прочитали смо записник о његовом саслушању, оштећени Зденко Новак. Он сам каже, он описује начин на који је побегао, никога у пратњи трактора није било. Сведок Дукић описује да је био на крову трактора. Никаквих аутомобила у пратњи трактора није било, дакле, а сведок сарадник такође о овоме говори, да му је дошао Јовица Кресовић и позвао га да иду и да обезбеђују трактор, да иду аутомобилом за трактором и да га обезбеђују, да неко не би побегао, јер је једно лице побегло, дакле, регистровани су да је један заробљени побегао и потом одређују, дакле, у наредним, да употребимо тај израз, турама, одређују људе који ће да иду, да трактор прате, како не би ко са њега побегао.

Према казивању сведока сарадника, дакле, и Вујовић и Вујановић и Ланчужанин раде ово што раде и не само то, господин Вујановић ће бити неко, према казивању сведока сарадника, пре свега сведока сарадника број 2, неко ко ће бити стално у циркулацији хангар-Грабово и назад, у пратњи сваког трактора, биће испред трактора, иза трактора, враћаће се са празним трактором, са том својом «Опел вектром», биће стално у пратњи трактора. Чињеница је да њега оптужени Перић не помиње као лице које је на рупи, у оној ситуацији о којој он говори у том записнику. Чињеница је да ни оптужени Атанасијевић Вујановића не наводи као некога ко је на рупи у оној ситуацији коју сам наводи и признаје, и чињеница је да ни сведок Дукић не говори о Вујановићу да је на рупи, у ситуацији коју он описује да је био на рупи. Међутим, имајући у виду целину ових дешавања, целину казивања сведока сарадника, несумњиво је да је оптужени Вујановић, ако не са сваком, а онда сигурно у претежном броју тура, одлазио на рупу и враћао се назад. И не само што је био тамо, него је тамо издавао наредбе за пуцање на рупи. Нису то биле наредбе типа уобичајеног, војничког, формалног,

припреми – готовс, пуцај и тако даље, него, рокајте пичке усташке и слично. Па је и сам у томе учествовао, како нам описује сведок сарадник број 1, па је и сам у томе учествовао и сам се касније тиме хвалио, односно објашњавао овима испред хангара, шта и како је радио и шта и како су радили.

Сведоци сарадници, јер и поред тога што смо ми у овој судници чули малтене стотину сведока, само пет њих, само пет њих, пет лица је у овој судници рекло, да, ја сам био на рупи. То су два сведока сарадника, то је оптужени Перић, са оног записника, то је оптужени Атанасијевић у својој допуни одбране и то је сведок Дукић. Само њих пет, сви ови које смо ми саслушали, само њих пет је рекло да су заиста били на рупи. Оптужени Драговић је себе довео донекле, свако његово казивање га је водило све ближе и ближе рупи, најпре је био негде на неком Сајмишту, па, потом је био негде, чуо је да је то Овчара, али ништа није било, неки аутомобили, вратио се назад, потом, је то било, ишли смо за неким трактором, па заглавили се, вратили се назад, да би на крају рекао, да изашао сам из аутомобила и кренуо сам за трактором, међутим, отуда је запраштало, па како нисам имао муниције, вратио сам се. Сваки пут је себе све ближе и ближе доводио на рупу. Кажем, тако да смо у битном на основу казивања сведока сарадника утврдили ове поједине улоге оптужених у извршењу предметног кривичног дела. Тако смо са сигурношћу утврдили не само за оптужене Вујовића, Вујановића, Ланчужанина, него и за оптуженог Шошића, за оптуженог Атанасијевића, посебно, наравно за оптуженог Милојевића и оптуженог Драговића.

Оптужени Милојевић је, практично, по казивању сведока сарадника од првог тренутка на рупи и до последњег тренутка на рупи. Могуће је да је он долазио, па се враћао назад. Сведок сарадник број 1 каже да је отишао у првој тури, није се вратио, остао је тамо, вратио се после треће туре, после више не зна шта је било. Сведок сарадник број 2, пак, говори да од момента када је он дошао на рупу, а био је на рупи до краја, да је све то време тамо на рупи оптужени Милојевић. Како год да поредимо ова казивања сведока сарадника у овом неком смислу, за оптуженог Милојевића, како год их поклопимо, колико год да узмемо када су они били и колико су се тамо бавили, овим збиром ће увек произаћи да је оптужени Милојевић тамо био све време. И у овом смислу има нам резона. Оптужени Милојевић је изашао тамо из аутомобила и са Драговићем отишао на рупу, тамо из заглављеног аутомобила. Склони смо чак и поверовати да се оптужени Ланчужанин са Љубојом и можда Љубишићем, небитно, није оптужени овде, вратио назад, али онда оптужени Ланчужанин води онај разговор са неким од овде оптужених, чије име нећу да поменем, који га терети да се извлачи. Зашто ово, због чега ово овакво резонување господина Ланчужанина. Не чујете? Због тога што Вас сведок Дукић у свом казивању води на рупу. Ви сте у трактору, да, у трактору, зато што је претходно је покушао, заглавили су се аутомобилом, не може аутомобилом, заглавио је. Следећи пут иде трактором, следећи пут иде трактором, а претходно је имао расправу са неким од овде оптужених, како се извлачи и тако даље. Тако, кажем, да смо у том смислу и склони у том правцу поверовати и то се управо уклапа у оно казивање сведока сарадника број 1, да сте се Ви вратили, да сте се вратили можда на двадесетак минута пре трактора, али да је тамо остао Милојевић.

У односу на оптуженог Атанасијевића он је сам објаснио своју улогу, али смо чврстог уверења, господине Атанасијевићу, да сте и Ви тамо на Грабову све

то време. Ви сте рекли да сте били на крају, у последње две туре, међутим, видимо да из казивања сведока сарадника, оставите то, видимо из казивања сведока сарадника да сте Ви отишли одмах у старту, у почетку, пре свих дешавања, са оним водом који је постројила Мастикоса Драгица. И знамо када и како Вас, видели смо када и како Вас описују тамо, односно како Вас описује сведок сарадник број 2, јер сведок сарадник број 1 Вас не познаје. Али Вас описује и Јовица Перић.

У стрељачком строју са сведоком сарадником број 1 су и оптужени Банковић и оптужени Златар. Заиста одбрана оптуженог Златара је изнела јако, јако, убедљиве аргументе у прилог тези да оптужени Златар тамо није био. И заиста неспорно, бројни су докази који би упутили на закључак да оптужени Златар није тамо. Међутим, сведок сарадник, немојте ово схватити, ми нисмо на тај начин ценили казивања сведока сарадника, не мислим да су сведоци сарадници апостоли истине у нашим судницама. Не мислим да су апостоли истине, односно и њихова казивања морају бити подвргнута критичким оценама. Али је чињеница да сведок сарадник оптуженог Златара познаје, чињеница је да га познаје од момента, практично, од када су дошли у Вуковар и чињеница је да сведок сарадник тврди да је оптужени Златар био са њим у стрељачком строју. Да је сведок сарадник тврдио, како је оптуженог Златара видео тамо негде на рупи, да га не сврстава поред себе у стрељачки строј, ту нема дилеме сада, колико видимо и какво је осветљење и тако даље, можда би се могло још ово све и прихватити. Али сведок сарадник говори нешто друго. Ја то морам да објасним. Видели смо овде једну фотографију, по предлогу тужиоца, заменика тужиоца мислим да је било, заиста човек који је на тој фотографији личи на Вују Златара, али није Вујо Златар, па би се заблудом о личности могло објаснити казивање сведока сарадника, евентуално, да је видео тамо некога ко му јако личи. Међутим, не, он је поред њега у стрељачком строју и каже: шепао је, али је био тамо, шепао је. Е па сада баш је и превише да би тај неко други ко личи на Вују Златара шепао, а имамо разлога да заиста установимо да Вујо Златар тада јесте шепао. И сада како објаснити, о казивањима сведока које смо у том смислу саслушали, нећу, нема потребе овде, на овом месту сада, биће наравно о томе, шире, детаљније у писменом отпраку пресуде. Они сведоци јако га добро виде, региструју управо баш тада, тих дана и тако даље, али се не могу баш добро изјаснити и не могу се сетити када је Вујо Златар био повређен касније, у питању је његова родбина и склони смо да поверујемо да су они овде у овој судници ипак лажно казивали, да би оптужени Вујо Златар избегао кривичну одговорност. Већи је проблем, али ни то није толики, по мишљењу овог већа, проблем медицинске документације. Вујо Златар је покривен медицинском документацијом почев од 30.10. па до 18.12. Међутим, Вујо Златар је неспорно изашао са ВМА 18.11., као неко чије је лечење завршено, чије је лечење, у овом смислу, завршено. Потом иде у наставак лечења типа рехабилитације. Знамо сви две чињенице: чули смо тврдње у овој судници, сви из Вуковара који су претходних месеци били избегли тада када се чуло да је Вуковар ослобођен, сви су похрлили назад, има резона, разумљиво је, иду људи да виде шта им је са рођацима, шта им је са имовином. Разумемо да су кренули тамо да виде шта им је остало, да ли им је остало што од имовине, шта им је са пријатељима, рођацима и тако даље. У тој једној еуфорији не сумњамо да је кренуо и Вујо Златар. Не мислимо да је он сада отуд кренуо на Овчару да убија, да му је то мотив и циљ био. Не, он је у Вуковар отишао из ових

разлога. Могао је да оде, видимо, из мишљења вештака, могао је да оде. А то што је Вујо Златар 18.11. примљен у Селтерс бању у Младеновцу и што му је отпусном листом покривен цео тај период, па немојмо да причамо како су строге контроле у бањама, како су обавезне прозивке и јављања увече и ујутру, евиденције доласка и одласка и тако даље и немојмо да причамо о томе, како је за очекивати како је тачна прича ове докторке Крунић-Протић коју смо чули, да нико није мотао да напусти Селтерс бању, а да то не буде евидентирано, односно ако би то одсуство било евидентирано и увече и ујутру, њему би се закључила једна отпусна листа и отворила нова, новим доласком. Па, то бање где може да се долази и одлази како се хоће и тим пре што су тих дана у свим тим болничким центрима и водили људе који им нису ту. У смислу евидентиран је у књигама и воде га у књигама до оног буквалног, дефинитивног отпуста, а наравно да одсуства од пар дана и викенд одсуства у то не уносе. Тако, кажем, из ових разлога смо ми прихватили казивање сведока сарадника.

Ја видим да неко из публике устаје, додајује. Да, госпођо, видим Вас, ја бих Вас замолио да седнете. Ако Вам се не свиђа ово што ја говорим, ако имате било који проблем због тога, онда се удаљите, нисте у обавези да присуствујете у овој судници. У овој сте судници само онолико колико Ви то желите, али не на начин на који Ви то желите. Тако да бих Вас замолио да се суздржите, у супротном ћу замолити судску стражу да Вас првом следећом приликом удаљи из суднице.

У односу на оптуженог Ђанковића, прича сведока сарадника је потпуно иста, њих тројица су ту, један поред другог, несумњиво, њих тројица су ту, један поред другог. Ђанковић је потврдио своје присуство на Овчари, причао је и о томе како је пуцао том лицу тамо у хангару, изнад главе, у овој причи са Мирољубом. Немамо разлога господине Ђанковићу да сумњамо у ово казивање сведока сарадника, уопште немамо разлога да сумњамо.

Веће проблеме смо, искрено говорећи, имали када смо одлучивали о томе, да ли су и какве доприносе критичном приликом имали овде оптужени Перић, Маџарац, Војновић. Једини доказ против господина Перића је он сам, нико, нико га није видео, нико га тамо није видео уопште. Он каже да је био, али га тамо нико није видео. Јовица Перић је неко ко је цело то време провео ван, који је био страшљив, крио се по подрумима, када би загрмело, навлачио је и ћебе преко главе, како нам то овде рекоше. Он је био неко ко није био приметан тамо, али, оптужени Перић приликом тог саслушања пред радницима у полицији, у присуству свог адвоката и заменика државног тужиоца, говори о тим својим активностима. Опис тих активности је врло индикативан. У ком смислу? Још увек нико не зна, оптужени Перић је ухапшен тамо негде, бар се води 18. април, тада је и дао ту изјаву, 18. април 2003. године. Тада су у притвору оптужени Мирољуб Вујовић, Станко Вујановић. Немамо података, немамо ми те белешке о разговорима са Вујановићем и Вујовићем, али не сумњамо, имајући у виду начин њихове одбране, све ово време трајања овог поступка, и у поступку истраге и на главном претресу, уопште не сумњамо у то да је неко од њих радницима полиције рекао да је Перић био тамо и да се то тамо на Овчари дешавало на начин како се то дешавало. Шта хоћу да кажем? Нема се сазнања о томе, како се то у глобалу дешава. А погледајте ту причу оптуженог Перића тада, као прву, јер она је идентична казивању сведока сарадника, она је идентична казивању Дукића, она је идентична казивању Атанасијевића, она је идентична, онако, у оним сегментима о

којима се сведоци изјашњавају, у казивањима и осталих сведока, значи, у једној целини дешавања. Прича Јовице Перића је прва која говори о томе, како је то тамо било. Говори о трактору, утовару, турама, белом комбију, Грабову, стрељању лица испред хангара. Значи, у тим општим цртама је први оптужени Перић који то тако говори. Потом долази, тек ће потом након скоро годину дана доћи сведок сарадник број 1 који ће идентично казивати на те околности, па ће, потом, доћи сведок сарадник број 2 који ће идентично казивати, то кажем, у општим цртама дешавања на те околности. И додатно оно што оптужени Перић тада тамо, међу људима, који су као последњи остављени за крај, који су стрељани ту испред хангара, наводи супруга своје школске другарице Грејза Сандре, девојачки Марушић, који је био полицијски инспектор, неспорно, утврдили смо, чули смо овде, чули смо овде, инспектор, а онда када то повежемо са оном причом да су за крај остављени они најокорелији и тако даље, па када то повежемо опет са чињеницом да се Грејза Милан води као нестао, али није и ексхумиран на Грабову, што значи да није завршио на Грабову, што даље значи да је завршио онако како то описује оптужени Перић, тј. ту испред хангара. Е, онда, кажем, када то тако посматрамо, онда стекнемо чврсто уверење, господине Перићу, да то јесте тако било, како сте Ви то описали.

У склопу тог свог казивања, Ви ћете говорити и о Ики, Атанасијевић Ивану који не спори, касније не спори, говорићете и о Штуки, који касније то не спори, говорићете и о Милану Војновићу, званом Мића Медоња који то оспорава, али не оспорава да је био тамо, не оспорава да је тражио своју кћерку Звездану. Па, господине Војновићу, ако сте тражили кћерку Звездану, па је нисте нашли, али нашли сте тамо свог зета, Ахметовић Иву, Ивицу, други на списку, нашли сте тамо свог зета, Не говорите нам о томе да сте тамо видели свог зета, нашли, шта се са њим дешавало, а оптужени Перић Вас одведе на рупу. Рекао сам малопре да смо имали проблем шта да радимо када имамо несумњиво утврђену чињеницу да је неко на рупи и имамо само једно једино казивање, типа, а мислим да је пуцао и Милан Војновић, звани Мићо Медоња. Нема сигурности, извесности у то да је лишавао живота, сигурности оне чврсте, типа сведок сарадник број 1, Златар Вујо је био поред мене, Ђанковић је био поред мене и тако даље и тако даље, па су пуцали. Ово веће је чврстог става и уверења не да је свако ко је био на рупи морао да пуца, како је тужилац то, за разлику од бранилаца, ја морам да кажем основано приметио, основано, јер основа за ту тврдњу, основа за такву тврдњу има, то је казивање сведока сарадника број 2, да је Станко одредио на рупи да свако ко је овде, мора да учествује у бар једном стрељању, тако да ја се не бих сложио са тврдњама колега бранилаца, у смислу да је то врло, врло дискутабилна хипотеза заменика тужиоца, да је свако ко је на рупи морао је да пуца, то није без основа, имајући у виду шта се ради на тој рупи, имајући у виду какве су то тешке и страшне ствари. Има резона да се очекивало од свакога ко је тамо да пуца управо да би се везали, да би се на тај начин везали и да би на тај начин касније о томе ћутали, зато кажем, ајде немојмо о томе. Али, нећемо прихватити да је свако тамо ко је био на рупи, морао да пуца. Могао се окренути и отићи, могао је не пуцати. Ево, Дукић каже за Ланчужанина, био је тамо, али није пуцао, јесте молио га је један, ухватио га је за ноге, он се само окренуо, отишао је и стао ту поред трактора. Али није пуцао, не каже да је пуцао, нико не каже да је оптужени Ланчужанин било где на рупи пуцао. Али, ако је неко у стрељачком строју, онда уопште нећемо да расправљамо о томе, да ли сам видео ватру из његовог оружја

или нисам видео ватру из његовог оружја. Нећемо да утврђујемо, чврстог сам убеђења да нећемо да утврђујемо да ли је и заиста пуцао онај ко је у стрељачком строју наспрам заробљених са оружјем у рукама. И нећемо да утврђујемо, па за нас је у стрељачком строју, а за нас је у стрељачком строју неспорно оптужени Војновић, јер Перић заиста, то би заслужило код сваког истражног судије или било где друго, разјашњавање одговарајуће, али Перић каже, а мислим да је пуцао и Милан Војновић.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Изволите, колега.

Дакле, он је у стрељачком строју. Е, у стрељачком строју је и Маџарац. По казивању Дукића у поступку истраге, по казивању Дукића пред замеником Тужиоца у претходном поступку са радницима УБПОК-а, значи, по том казивању, по казивању у поступку истраге оптужени Маџарац је тамо, оптужени Маџарац је у стрељачком строју. Једину дилему коју сведок износи, јесте то да ли је Маџарац пуцао или није. Он каже, нисам сигуран да је пуцао, односно бар нисам видео ватру из његовог оружја. У стрељачком строју сте, господине Маџарац, у стрељачком сте строју. Ви то негирате, али на основу овог и оваквог казивања, када сте у стрељачком строју, нема сумње да учествујете у стрељању ратних заробљеника.

У односу на оптужену Калабу, оба сведока сарадника се у битном идентично изјашњавају, кажем, у битном се идентично изјашњавају. Сведок сарадник број 1 каже да је она од њега тражила да јој изведе тачно одређено лице, тврдећи да је то неки њен шеф или пословођа или што већ, који је својевремено у лето те године дао отказ, да су га извели, да је он извео, а да га је она, потом, лишила живота пуцањем из свог пиштоља у потиљак ту тамо испред хангара. Дакле, он опредељено говори о томе да је томе присуствовао. Сведок сарадник број 1 томе није присуствовао. Видео је да су ово двоје извели напоље то лице, није чуо пуцањ, али је чуо одмах ту у хангару причу о томе, шта је Нада урадила и то се причало сутрадан по граду. И сведок сарадник број 2 у битном казује идентично. Е, сада, када то повежемо са казивањем сведока Стаматовића, који каже, била је бесна, он је у аутомобилу, Вукашиновић је тамо у неком аутомобилу, двадесетак метара даље, али је она толико бесна била, да је он све чуо. Када је оптуживала овога кога су довели, када га је оптуживала што јој је дао отказ само зато што је Српкиња, па га је, потом, у том бесу ударила ногом у цеваницу, а потом су овога вратили назад у хангар. Кажем, када све то повежемо уопште не сумњамо, госпођо Калаба, да је то за шта сте Ви оптужени, било управо тако. Жути шушкавац, каже сведок сарадник број 1, не шушкавац, него жута «адидас» тренерка или тако нешто, коју и Ви помињете.

Сведок сарадник број 1 не говори о својим активностима на крају, каже да је он на крају отишао, а да му је сутрадан Зоран са Карабурме причао, гледао је само како ће да оде, како да се пребаци и тако даље, па није присуствовао ономе што се дешава на крају испред хангара. Каже да му је сутрадан Зоран са Карабурме причао о томе да су он, Станко, Мирољуб, Топола, Перо, Славко Циган и тако даље, да суч ту испред хангара лишили живота оне који су издвојени као последњи. Међутим, Перић тврди да је и он био тамо у групи ових људи. То тврди Перић, тако да смо склони поверовати управо томе, да сведок

сарадник у овом делу не казује истину. И не само то. Он је себе одвео у једној тури на рупу. Ми смо чврстог убеђења да су његове активности тамо биле много интензивније него што их је овде представио, односно да је био у више наврата и у више тура, па и приликом овог последњег лишавања. О овоме говори и сведок сарадник број 2. Сутрадан су му Станко и Мирољуб причали да су тамо код хангара урадили ово што су урадили са овим последњима. И када све ово онда повежемо, са чињеницом да је на Грабову ексхумирано двеста тела, да су 192 идентификована, а осам неидентификовано, да је у оној првој тури одвојено како каже Војновић Мирко, звани Ђапало, пет-шест алијана, викали су у хангару тута-порка, Белгијанци, Холанђани, Шиптари, дакле, када то повежемо са овим и да су ти људи отишли у првој тури, онда би се оних осам тела могло објаснити овим лицима, странцима, странцима, бар овде и због тога неидентификованим и онда остаје јако, јако пуно људи, који су виђени у хангару, који су виђени у хангару те вечери, било од овде оптужених, било од сведока које смо саслушали, било од сведока оштећених, дакле, који су виђени те вечери у хангару, који нису спашени, јер знамо који су издвојени и спашени, а који нису нигде пронађени, нису, само су на списку жртава, само су на списку несталих и евидентно су те вечери у хангару и онда то опет повезано са оном причом, са овим причама да је више њих неутврђено, најмање десет. Ми смо пошли у овој одлуци од те бројке коју говори оптужени Перић, па смо рекли најмање десет, али заиста и јесте најмање, има их пуно више. Сви су затрпани ту у тој рупи и потом је то негде, нажалост, дислоцирано, тако да никаквог трага о тим људима се није успело пронаћи.

Дакле, на овај начин, ми смо са сигурношћу закључили да су оптужени извршили предметно кривично дело на начин како сте то чули у нашем опису овог, релативно кратког образложења. Има се ту пуно тога казати. Чиме смо се руководили код одлучивања о казнама? Нећу да вам трошим време, али суштински, суштински: тежина последица с једне стране, допринос оптужених тим и таквим последицама, с друге стране, а нису сви овде, пуно, пуно њих по свим овим казивањима за ових годину и нешто дана, има који заслужују да се нађу овде, јер то није урађено само од стране овде оптужених, кажем, имајући у виду и тежину последица, а и појединачне доприносе оптужених. То су била нека наша мерила, основна мерила којима смо се руководили приликом одлучивања о казни. Код оптужене Калабе је несумњиво једно лице. Нико није рекао да је она ишла на Грабово и да је учествовала у стрељањима на Грабову. Оптужени Мацарац је у то време био млађе пунолетно лице. Нисам само, мислим да је остало недовољно јасно, у односу на оптуженог Ланчужанина. Ми не мислимо како је то оптуженицом њему стављено на терет, да је тамо у групи и тако даље, учествовао у стрељању ратних заробљеника на Грабову, зато што нико, ни један изведени доказ у том правцу не указује на то. Нико то не каже. Па ни Дукић који га је једини тамо довео на рупу, не говори о томе. Али, по мишљењу овог већа, оптужени Ланчужанин је командант добровољачке јединице «Лева суподерица», оптужени Ланчужанин је на Овчару дошао под околностима о којима смо говорили, оптужени Ланчужанин је свестан да припадници његове јединице врше малтретирање људи у шпалиру. Оптужени Ланчужанин и сам туче заробљене у хангару. Оптужени Ланчужанин је свестан да припадници његове јединице одлазе на Грабово, Атанасијевић и Шошић и ту је, наравно, Топола, кога смо такође унели у опис овог кривичног дела. Оптужени Ланчужанин је свестан да његови припадници на Грабову, па и Милојевић Предраг, све време на Грабову раде то

што раде. Оптужени Ланчужанин је самостални командант одреда «Лева суподерица», самостални је командант ових људи. Из ових разлога и повезано са оним да је стално то поподне, те вечери са Мирољубом, Станком одређивао, нико неће конкретно, наредио је то и то, па нико, нико, да је чуо сада изричиту наредбу тог типа и тако даље, али су заједно, по убеђењу овог већа, одређивали, па повезујући то са овим и оваквим активностима припадника његове јединице и његовим сопственим односом према тим и таквим активностима, овај суд је уверења да је његова улога у том смислу изразитија, да је његова улога наредбодавна.

Оптужени Шошић је према казивању и једног и другог сведока сарадника на рупи клањем, оптужени Милојевић једног, а према казивању сведока сарадника оптужени Шошић је на рупи извршио лишење живота клањем, практично клањем два лица. Зашто кажем, практично, два лица? Оптужен је за једно. И то смо у опису радње оставили. Зато што сведоци сарадници описују, различито описују господина Шошића у тим активностима. Сведок сарадник број 1 ће рећи да је то било заједно са Тополом и Милојевићем, када је свако од њих извео по једно лице и лишио га живота ту, поред приколице, клањем, а сведок сарадник број 2 ће рећи да је Шошић то радио тамо на оном неком грудобрану поред рупе и сваки пут када би се овај који је лежао испред њега мрднуо, он би га убадао ножем. Али, несумњиво, господине Шошићу, и један и други сведок сарадник Вас описују у тим и таквим активностима. И један и други сведок сарадник врло уверљиво о Вама казују по томе, по чему Вас, како Вас препознају. Сведок сарадник број 2 ће рећи само, да, то је тај, по Вашим очима, господине Шошићу, морам да приметим да су у том смислу уочљиве и упечатљиве, знају Вас од раније, није спорно. Ваше тврдње да сте тог дана, односно да сте претходног дана били демобилисани, раздужили оружје, отишли кући су за овај суд неприхватљиве. Не само из ових разлога што сте сутрадан на Овчари у овим активностима које описују ови сведоци, него из разлога, што Ваш одлазак за Крушевац, сведок Коларски ма колико имао проблема да временски определи поједине догађаје, у смислу да су борбе у Вуковару, по његовом казивању престале чак и крајем децембра, несумњиво је у једној ствари, да је неколико дана пре ослобођења, дакле, потпуно небитно сада је ли то крај октобра, или је то крај новембра, или је то крај децембра, али, дакле, неколико дана пре завршетка борби, Ви сте отишли из Вуковара, били су код Вас на слави, Ви кажете да Вам је слава 16.11. и да сте се, потом, сви вратили назад у Вуковар и да сте се потом сви вратили назад у Вуковар. Значи, и овај сведок нам говори о томе, да она Ваша прича не стоји. Чињеница да двојица људи, припадника резервиста казују нешто друго. То поткрепљују и својим војничким књижицама. Али, очигледно да не казују истину. Два сведока сарадника Вас несумњиво, али несумњиво доводе тамо. Зашто, из којих разлога? Због чега? И уопште питање, због чега би сведок сарадник теретио Милојевића или сведоци сарадници Милојевића, зашто би теретили, ова двојица, зашто би теретили Вују Златара, зашто би теретили Банковића, зашто би теретили људе који тамо нису били, зашто би теретили Шошића кога не знају?

Пуно смо времена потрошили у овој судници, у смислу да расправљамо о моралном лику сведока сарадника. Не можемо о томе на тај начин расправљати. Ја знам, сви ће рећи, па какви су то људи, какви су то људи да се на бази њихове речи, а причали су о својим таквим страшним учешћима у свему томе, какви су то

људи да се на основу њихове речи суди и пресуђује. Па сведоци сарадници су такви какви су по самој законској дефиницији, извршиоци кривичних дела. Нема сведока сарадника нормалног, моралног, етнички исправног, нема га, такви не постоје, то су сведоци. А сведоци сарадници су овакви какви су и очигледно се показало као неопходан инструмент за процесуирање овако тешких кривичних дела, јер су околности под којима се оваква дела врше, толико страшне, толико страшне, да не сумњам у то да поједини беже од тога, да беже у заборав, да желе да забораве шта су радили и шта им се дешавало, а не да лажно терете друге или у том смислу да измишљају.

Чињеница је да сведоци сарадници овде на више околности, о томе је било доста речи, па нећу понављати, на више околности не казују идентично. То је онај део везан за Маркобашић Ружицу, о томе где је лишена живота, несумњиво је да сведок сарадник број 2 у том смислу казује истину, да је она лишена живота тамо на рупи, зато што је тамо ексхумирана и зато што је према обдукционој документацији била гола, у рупи је нађена гола, управо онако како казује сведок сарадник број 2. Али, и један и други описују на идентичан начин лишење живота, како је она лишена живота, да јој је пуцано у пределу трбуха, рафално, што се, такође, види из обдукције, јер су нађене вишеструке прострелне ране у том пределу. Има, наравно, још тих неслагања сведока сарадника, не само оно што не могу да се повежу истовремено, на рупи један једног види, други другог не види, прича везана за то, када је сведок сарадник број 1 лишио живота испред хангара, она три лица о којима је говорио, или најмање три, те у склопу тога и када је оптужена Калаба лишила живота оно једно лице испред хангара, да ли је то било пре одласка прве туре или је то било након друге, тј. након његовог повратка са Грабова. У склопу тога када су причали Вукашиновић и Каранфилов са оптуженим Вујовићем на оне околности које су причали, везано ово за Шошића и тако даље, међутим, несумњиво, иако се разликују у овим неким детаљима, они суштински казују идентично да Маркобашићка јесте лишена живота од Зорана са Карабурме, пуцањем у стомак, да сведок сарадник број 1 јесте лишио више живота, јесте лишио више лица живота ту испред хангара, да Калаба јесте лишила живота, да ли свог радног колегу или не, сада неважно. Каранфилов и Вукашиновић јесу причали са Вујовићем, у битном говори о чему јесу причали. И Шошић на рупи евидентно јесте заклао бар једно лице на начин како је то описано, па имајући у виду не само све те околности предметних догађаја о којима ми овде расправљамо, дужину трајања тих догађаја, бројност понављања тура, одласака до хангара, доласака, у ноћним условима, бројност тих људи који су присутни, сталних промена у стрељачким водовима и, наравно, значајан протек времена од ево четрнаест година, потпуно је разумљиво да се део тога о чему говоре сведоци сарадници, заборави или да се део тога погрешно временски или просторно лоцира.

У односу на господина Љубоја и господина Катића, једини докази које смо овде чули, једини докази које смо чули у овој судници, јесу, виђени су да су отишли у том правцу. Да ли су били тамо, да ли су дошли тамо, да ли су тамо уопште били и шта су тамо радили, ништа. Из чињенице да је неко отишао тамо, ово веће није могло да извуче закључак о њиховом учешћу на начин описан у оптужници, тј. да су тамо на Грабову, учествовали у стрељању заробљеника. Потпуно нам је јасно да ми нисмо у могућности да истражимо потпуну и целовиту истину. Суд ради на основу доказа који се пред суд износе. А докази у

односу на ову двојицу су управо такви. Виђени су да су отишли тамо у том правцу. На основу тога ми не можемо да изведемо закључак. Најбоље Ви знате, господине Љубоја и господине Катићу, господине Катићу ми Вама не верујемо да нисте били у Вуковару, одмах да Вам кажем, ми смо сигурни да сте били на Овчари, знате, ми смо сигурни да сте били на Овчари. У том смислу не верујемо ни оним сведоцима које смо саслушали, да сте били овде. Ви сте били на Овчари, али кажем, из саме те чињенице да сте били тамо и што сте се упутили у том правцу, да сте отишли тамо, ми не можемо да изведено ни као судије, ни као људи, закључак сигуран и чврст да сте тамо на Грабову били и да сте тамо на Грабову људе убијали. А Ви најбоље знате шта је било, па у сумњи, у Вашу корист, кажем, а Ви најбоље знате шта и како је било.

У складу са овим смо и одлучили да трошкове поступка оптужени солидарно, о чему ћемо се изјаснити у писменом отправаку пресуде, у складу са овим смо одлучили да се, имајући у виду околности под којима је кривично дело извршено, имајући у виду изречене казне, да се оптуженима, који су осуђени, већ сам то рекао, изузев, оптуженог Мугоше, да се оптуженима продужи притвор до правноснажности ове пресуде, а да се оптужени Љубоја и Катић, те оптужени Мугоша данас пусте на слободу.

Само још нешто у овом смислу, добићете решење претпостављам поштом. Радници Управе Окружног затвора одмах, писмено ће у овом смислу добити одговарајућа решења и о продужењу притвора и у овом делу о укидању притвора, али бих само још нешто рекао.

Неписменог Марка Миљанова су питали у чему је разлика између чојства и јунаштва, неписменог Марка Миљанова, Кучког, црногорског војводу из ратова са Турцима. Стално је са Турцима ратовао, па га питали, он стално, те чојство, те јунаштво, па га питали, а у чему је војвода Марко разлика између чојства и јунаштва, а он им каже: јунаштво је сачувати себе од непријатеља, а чојство је сачувати непријатеља од себе. Ми, господо, не доводимо у сумњу ваше евентуално јунаштво, о томе нека суди неки суд историје. Али, ову пресуду, схватите као пресуду вашем чојству.

Ја се захваљујем колегама, пуномоћницима, тужиоцу, посебно колегама браниоцима који су у овој судници све ово време заиста на достојанствен, стручан начин дали свој пуни допринос да овај поступак који смо почели давно, на одговарајући начин и завршимо. У том смислу, кажем, свима вам се захваљујем. А писмени отправак ове пресуде не могу да кажем, као што обично кажем, на крају ових суђења, да ћете добити у законом предвиђеном року, зато што не мислим да је закон предвидео довољно дуге рокове за израду оваквих пресуда. Хвала лепо свима.

ЗАПИСНИЧАР

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА - СУДИЈА